

BUCAK ZİRAAT ODASI BAŞKANI BİLAL ÖZEL:

“TARIM SEKTÖRÜ ÜLKE GELECEĞİMİZİN TEMİNATIDIR”

Tarım sektörü, Cumhuriyetimizin kuruluşundan günümüze kadar, ülkemizin ekonomik ve sosyal gelişmesinde çok önemli görevler üstlenmiş ve bu görevini günümüze kadar sürdürmüştür. İnsanlığın varlığından bu yana tarımsal üretim var olmuş ve insanlığın ilerlemesini sağlamıştır. İnsanoğlunun yaşamını idame ettirebilmesi için zorunlu gereksinimlerin başında gelen tarım sektörünün kendine dair nitelikleri ve sorunları mevcuttur. İlk Mezopotamya’da ortaya çıktığı görüşü kabul gören tarımın nasıl ortaya çıktığına dair tam bir görüş birliği bulunmamakta olup yaşanan bir kıtlığın ardından insanlığın arayışları sonucu ya da yaşanan büyük bir nüfus patlaması sonucu insanları gıda arayışına sevk ettiği teorileri öne sürülmektedir. Her geçen gün artan nüfusla birlikte tarım sektörü de kendi içerisinde verimlilik artışları yaşamaktadır. Ancak özellikle gelişmiş ülkeler de yaşanan tarımsal verimlilik üst düzeylerde görülmekte iken az gelişmiş ülkelerde verimliliğin diğer ülke seviyelerine kıyasla oldukça geride kaldığı kabul görmektedir.

Küresel düzeyde birçok kıta da geniş sahalarda uygulama imkânı bulan en eski mesleklerden biri olan tarım ülkelerin ekonomik faaliyetleri bazında halen önemini korumaktadır. İngiltere, Amerika ve Japonya gibi gelişmiş ülkeler başta olmak üzere tarım sektöründe oluşturulan sermaye birikimi vasıtasıyla tarım sektörü ekonominin lokomotif görevi görmüş, biriken sermaye sanayi sektörüne kanalize edilmiş ve ülkenin gelişmesi için ihtiyaç duyulan finansmanı sağlamıştır. Tarım, sektörler ve toplumlar arasında köprü oluşturmakta ve daimî olarak kapasite gelişimine ihtiyaç duymaktadır. İnsan yaşamı için kritik öneme sahip olması nedeniyle politik ve ekonomik müdahale ihtiyacı duymakta sosyo-ekonomik kalkınmanın mihenk taşı sayılmaktadır. Küresel düzeyde gelişmişlik seviyesi tarımsal işgücünden endüstriyel işgücüne geçişle doğru orantılı olduğu görülmektedir. Gelişmiş bir ülke olma amacıyla karşılaşılan en kritik tuzaklardan biri kalkınma modelleri oluşturulurken tarımın önemli bir unsur olmadığı düşüncesidir. Toplumun en kırılgan bireylerinin yani tarım işçilerinin refahının artırılması kalkınmanın temel unsurlarından biridir. Bu sebeple ta-

rim politikalarını doğru kurgulamamış bir ülkenin gelişme çabası güçleşmektedir.

Tarımda uygulanan politikalar ayrıca tarım dışı sektörlerin tarımla olan bağlantısını düzenlemek için gerekli karar ve uygulamaları da kapsamaktadır. Tarım sektöründe üretim artışı; üretim alanlarını genişletmek (ekstansif yöntem) ve birim alanda verimi artıracak gübre, zirai ilaç kullanımı, doğru yöntemle sulama, modern teknolojik araçlar (entansif yöntem) ve münavebe usulü ile sağlanmaktadır. Tarım sektörünün stratejik yapısı gereği her ülkenin tarım alanında otarşi bir yapıya sahip olması arzu edilen bir ekonomik gayedir. Tarımsal ürünlerin sanayi için hammadde sağlaması tarımı ayrıca önemli yapmakta özellikle ülke ekonomisine döviz tasarrufu sağlamaktadır. Yani kısacası tarım ülke ekonomisi için itici bir güç konumunda bulunmakta ve vazgeçilmeyecek bir sektör olarak önemini her yüzyılda korumaktadır. Bu bağlamda Bucak Ziraat Odası Başkanı Bilal Özel ile tarım arazileri ve tarımın önemi hakkında yaptığımız söyleşiyi yayınlıyoruz.

DERGİ AYRINTI

Dergi Ayrıntısı: Bucak Ziraat Odası Başkanı Sayın Bilal Özel, tarım neden önemlidir?

Bilal Özel: Tarım sektörü için uygulanacak politika ve stratejiler titizlikle belirlenmelidir. Türkiye jeopolitik yapısına uygun bir politika uygular ise; tarım sektöründe yetkinliğe erişir. Türkiye küreselleşen piyasa sermayesinde; kamu ve özel kesimin iş birliği içerisinde özümseyip doğru politika ve stratejilerin uygulanması ile tarım sektörümüz daha da ileriye gidecek küresel ekonomide ki söz sahipliğimiz artacaktır. Tarım tüm dünya devletlerinin vazgeçemeyeceği bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani tarımda kendi kendimize yeten bir ülke olabilmek temel zaruri görevimiz iken başka ülkeleri de tarım sektörü sayesinde kendimize bağlı kıldığımız vakit dünya ekonomisinde ki payımız büyüyecektir. Tarım sektörü aynı zamanda ulusal güvenliğimizi ve geleceğimizi de güvence altına almaktadır. Tarım ürünleri olmadan insanoğlunu yaşamına sağlıklı devam ettirebilmesi pek mümkün değildir. Bu sebeple tarım sektörü ülkemizin hem ekonomisi hem istihdamı hem de gelecekte yaşanabilecek bir gıda krizi ortamında ulusal güvenliği için hayati önem arz etmektedir.

Ayrıntı: Sayın Özel, kırsal alanda tarımsal nüfusun azalması hakkında neler söylemek istersiniz?

Özel: Dünyanın içinde bulunduğu koşullar, gün geçtikçe tarımsal üretimin hayati önemini bir kez daha hatırlatırken, çiftçilerin kritik rolünü vurgulamaktadır. İklim değişikliği, artan dünya nüfusu, genişleyen şehir merkezleri tarım alanları üzerindeki bas-

kıyı artırırken su kaynaklarının azalması, doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanılmıyor olması ve olağan dışı meteorolojik olayların yaşanma sıklığındaki artış ve beraberinde doğal afetler tarım arazilerini olumsuz etkilemektedir. Kırsal nüfusun azalması ve sisteme kayıtlı çiftçi sayısındaki düşüş gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle girdi maliyetlerinin artışı tarımsal üretimin karlılığını giderek düşürmektedir. TÜİK verilerine göre istihdamın sektörel dağılımında tarım yüzde 17,2'lik paya sahipken bu oran 2022 yılında yüzde 15,8'e gerilemiştir. Kırsal nüfusun geçim kaynağı çoğunlukla tarımsal üretimdir. Tarım arazilerinin çeşitli nedenlerle parçalanması, Türkiye'de üreticinin küçük ölçekli, dar gelirli işletme yapısına sahip olması, düşük seyreden ürün fiyatları buna karşı girdi fiyatlarının yüksek olması gibi tarım ağırlıklı faktörler başta olmak üzere birçok neden kırsal nüfusun kentlere göçmesine sebep olmaktadır.

Artan nüfus ile tarımdan sağlanan gelirin yetersiz kalması, tarım arazilerinin çeşitli nedenlerle parçalanmasıyla tarım işletmelerinin düşük gelirli küçük işletmelere dönüşmesi, tarımsal üretimde yeni gelişmeler ile makine kullanımının artmasıyla iş gücüne olan talebin azalması gibi özellikle ekonomik kökenli nedenlerle köylerimizdeki tarım nüfusu azalmaktadır. Yaşanan bu azalmaların etkileri, tarımsal üretimde çalışacak genç işgücünün azalması, terk edilen arazilerin atıl şekilde kalması, tarımda üretim ve verimin düşmesi, kırsal yoksulluğun artması gibi birçok sorunu da beraberinde getirmektedir.

Ne yazık ki ülkemizde kırsal alanda hızlı bir göç yaşanmakta ve köylerimiz büyük oranda nüfus kaybetmektedir. Özellikle tarımda genç nüfus kaybı, tarımsal üretimi doğrudan etkilemektedir. Nüfusu kırsalda tutacak projeler yürürlüğe konulmalı, kırsal kalkınma desteklenmeli, başta gıda sanayisi olmak üzere kırsalda tarımsal girdi kullanan işletmelerin kurulması teşvik edilmelidir.

Ayrıntı: Sayın Özel, tarım arazilerin amaç dışı kullanılmasından kısaca bahseder misiniz?

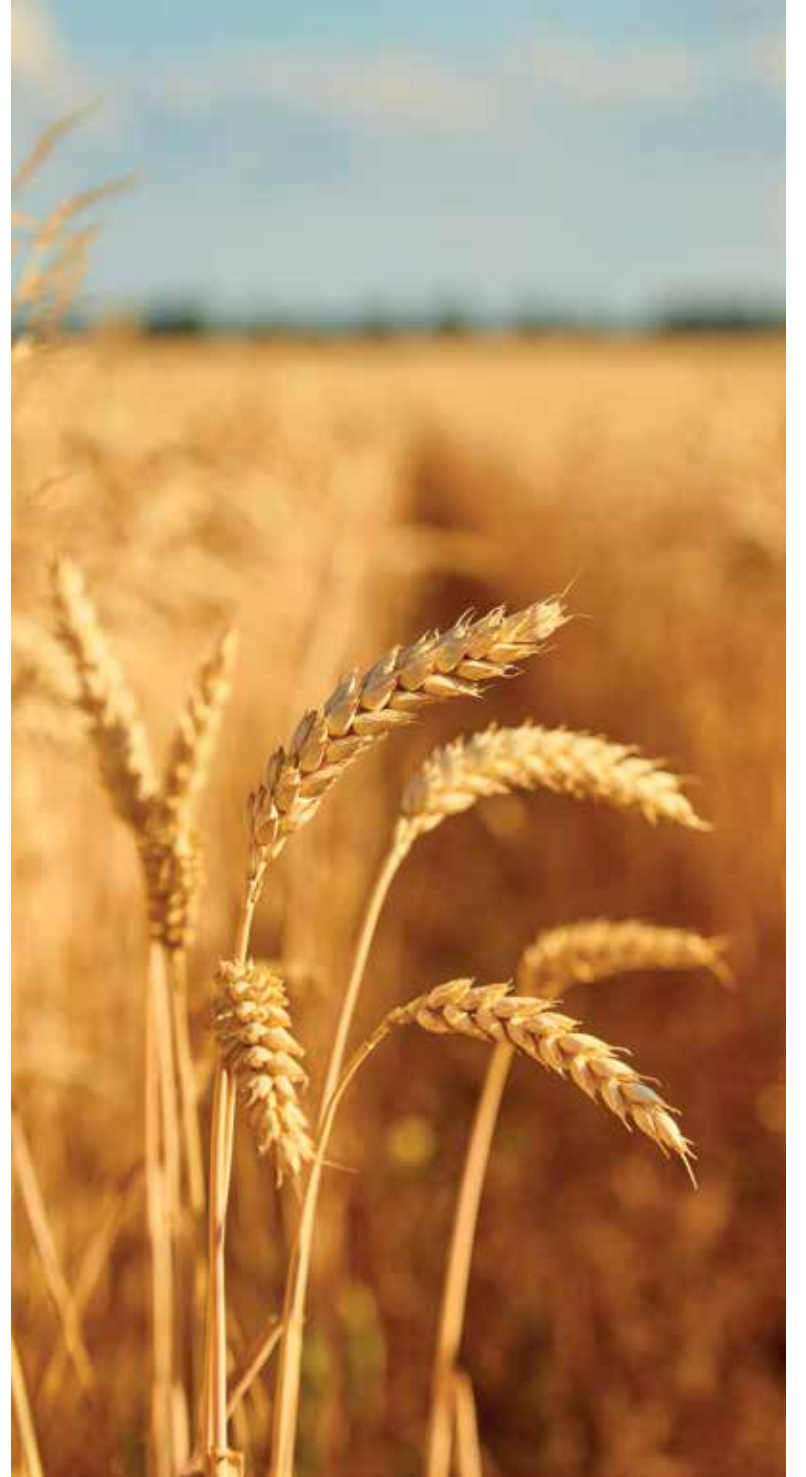
Özel: Ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi başta arazi varlığı olmak üzere bütün doğal kaynakların amaçlarına uygun ve planlı bir şekilde kullanılmasına bağlıdır. Ekonomisi büyük ölçüde tarımsal üretime dayanan ülkelerde, doğal kaynaklar ve özellikle arazi varlığı en önemli üretim faktörünü oluşturduğundan bunun amaçlarına uygun, planlı ve verimli bir şekilde kullanılarak amaç dışı kullanımlara karşı korunması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu zorunluluğun ihmal edilerek, doğal kaynakların plansız ve bilinçsiz bir şekilde kullanılması, ekonomik ve sosyal sorunlarla birlikte özellikle tüm ekosistemi tehdit eden çevre sorunlarına neden olmaktadır. Günümüzde tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı farklı şekillerde ortaya çıkmakla birlikte, esas itibarıyla araziler tarımsal faaliyetler dışındaki amaçlara tahsis edilmekte ve amaç dışı faaliyetler doğrudan tarım arazileri üzerinde gerçekleştirilmektedir. Sanayi, kentleşme, yol ve baraj yapımı gibi yatırım faaliyetleri doğrudan tarım alanları üzerinde gerçekleştiğinden, fiziki olarak arazi varlığı yok edilmemektedir. Ancak, bu arazilerin geri dönüşümü çok zor şartlarda gerçekleştirilmekte veya geri dönüşüm imkânı tamamen ortadan kalkmaktadır. Tarım arazilerinin amaç dışı kullanımında etkili olan diğer bir neden ekonomik faktörlerdir. Tarımda faaliyet gösteren kesimin tarımsal faaliyetlerden yeterli gelir elde edememesi ekonomik düzeylerinin düşük kalmasına yol açmaktadır. Bu durum arazilerin tarımsal faaliyetlere oranla daha fazla gelir getirmesi nedeniyle tarım dışı alanlara ayrılması sonucunu doğurmaktadır. Ekonomik nedenlerle amaç dışı arazi kullanımı kırsal kesimde tarım arazilerinin tamamen terk edilmesi veya tarımsal faaliyetler dışında kullanılmak üzere elden çıkarılmasına yol açarken; kent merkezlerine yakın olan tarım arazilerinin ise tarımsal faaliyetlerden daha fazla gelir getirmesi nedeniyle arsa olarak kullanılmak üzere elden çıkarılmasına yol açmaktadır.

Ayrıntı: Sayın Özel, kırsal alandaki tarımsal nüfusun azalmasından kaynaklanan etkiler nelerdir?

Özel: Kırsal alanlarda yaşayan kesimin büyük kısmı geçimini tarımsal üretim ile sağlamaktadır ve kırsaldan yaşanan göçün en büyük etkisi de tarım üzerine olacaktır.

Bu etkiler;

- Yaşanan göç ile Türkiye tarım ülkesi olma özelliğini gün geçtikçe kaybetmektedir.
- Dünya da giderek artan tarım nüfusu Türkiye'de ise düşüş göstermektedir.
- Göç eden nüfusla beraber tarımsal üretimde meydana gelen azalma Türkiye'de bugün birçok ürünün ithal edilmesine

sebeptir.

- Özellikle tarımın geleceği olan genç nüfusun göç ediyor olması ilerleyen zamanlar için büyük tehdit oluşturmaktadır.
- Üretimden vazgeçilmesi ile boşalan araziler amaç dışı kullanılarak doğal kaynaklar hızla yok olmaktadır.
- Tarımsal üretimden uzaklaşma ile gıda güvencesi birçok üründe tehlike altına girecek ülke nüfusunun gıdaya ulaşması güçleşecektir
- Kırsal göç sonucu tarımsal alanlarda kaynak israfı olacak, boş ve bakımsız araziler erozyona maruz kalacaktır.
- Özellikle tarımsal üretimi etkileyecek yönde önerilerle kırsal göçü azaltacak etmenlerin neler olabileceği aşağıda sıralanmaktadır.
- Miras yolu ile arazi parçalanması engellenmelidir.

- Köylünün temel geçim kaynağını oluşturan tarımsal üretimi destekleyecek politikalar karar mekanizmaları tarafından planlanmalıdır.
- Aile geçimini bile karşılamakta zorlanan ve toplam tarım nüfusunun büyük kısmını oluşturan küçük işletmeleri destekleyici politikalar geliştirilmelidir.
- Tarımsal krediler çiftçilerin faydalanabileceği uygun koşullara getirilmelidir.
- Girdi ve ürün fiyatları arasındaki dengesizlik giderilmelidir.
- Çiftçilerin geleneksel üretim metotlarından uzaklaştırılıp, yüksek verim ve geliri hedefleyen yeni teknik ve metotlarla tanıştırılması ve dolayısıyla yayım hizmetlerinin artırılması gerekmektedir.
- Çiftçilerin yeni ürün çeşitlerine yer verebilmeleri için yönlendirilmeleri gerekmektedir.
- Kırsal alanlarda tarıma dayalı sanayi yatırımları geliştirilmelidir.
- Göçü tetikleyen sağlık, eğitim, güvenlik, ulaşım, altyapı ve benzeri sorunlar giderilmelidir.
- Köylerdeki vasıfsız iş gücüne istihdam olanakları sağlanmalıdır.

Ayrıntı: Bucak Ziraat Odası Başkanı Sayın Özel, son olarak neler söylemek istersiniz?

Özel: 2022 yılında tarım sektöründe 4 milyon 866 bin kişi istihdam edilmiştir. Bütün bu olumsuz tabloya rağmen Türkiye, dünyanın en büyük tarım üreticileri arasında yer alıyor ve şehirlere göç eğiliminin ağır basmasına rağmen, kırsal nüfusun yaklaşık yüzde 64'ü 50 yaş altında kalmaktadır. Yüksek tarım potansiyeli olan Türkiye, dünyanın çoğu yerinde yetiştirilemeyen ürünleri de barındıran geniş bir çeşitliliğe sahiptir. Gerekli adımlar atılırsa tarımın GSMH'da ki payını artırmak ve ihracat potansiyelinden yararlanmak mümkün olacaktır. Böylece sektör gençler için daha cazip hale gelebilir ve istihdam artışına da katkı verebilir. Gıda güvenliğimizi sağlamamız ve tarım sektörünü ülkemizin baş tacı olarak tutmamız şüphesiz ülke geleceğimizi teminat altında tutacaktır. Tarım sektörü hem ülke ekonomimiz hem de ülkemizin gıda güvenliği için vazgeçilemez bir sektördür.